

FELSEFE'NİN BİREYSEL SORUNLARA UYGULANIŞI ÜZERİNE

Servet Gözetlik*

"Socrates: 'Retorik tıp bilimi gibidir.' Phaedrus: 'Nasıl olur?' Socrates: 'Neden mi, çünkü tıp insan bedeninin doğasını tanımlamak zorunda iken retorik de aynı şeyi insan ruhuna ilişkin olarak yapmaya çağırır...eğer empirik olarak değil de bilimsel olarak yola çıkarsak o zaman birinde sağlığımızı ve gücümüzü korumak için ilaç ve yiyecek temin ederken diğerinde eğitim ve sözcüklerin doğru kullanımı ile arzuladığımız erdemi yeşertmeye çalışırız'.

Platon

Bu yazımda felsefenin bazı bireysel sorunlara uygulanması ve bu türden sorunlara bazı mümkün cevaplar sağlayabileceği iddiası üzerine dikkat çekmeyi amaçlamaktayım. Bunu yaparken kullanılan yöntemin¹ doğasından dolayı birtakım güçlüklerle karşılaşmamak mümkün değil. Aslında şüpheli ve eleştirel bir araştırma çizgisi izleyecek olursak, o zaman kullanılan yöntemle ilişkin tam bir uzlaşım içinde olmak kolay olmayacak. Bildiğimiz üzere felsefenin kullandığı yöntem mantıksal akıl yürütme, argüman geliştirme ve eleştirel değerlendirmelerdir. Eğer skeptiksek o zaman felsefenin başvurduğu bu yöntemler hakkında asla ikna olmuş olmayacağız. Çünkü zihnimizin bizi yönlendirdiği bütün felsefi çıkarımlardan şüphe edecek bir durum içerisinde kendimizi bulmamız mümkündür.

İşin aslında felsefenin bireysel problemlere uygulanabileceği fikri, felsefenin bireysel ikilem ve çıkmazlar için birtakım mantıksal analiz ve çözümler üretebileceğini iddia eden felsefi danışmanlığın temel taşı oluşturmaktadır. Bu aşamada felsefi danışmanlığın ne olduğu ve ne yapmayı amaçladığının kısa bir betimlemesini vermeye çalışacağım. Bu noktada şunu da söyleyebiliriz: eğer felsefi danışmanlığa skeptik bir yaklaşımı uygulayacak olursak o zaman temellerini de felsefi olarak sorgulamış olaca-

* ODTÜ Felsefe Bölümü Araştırma Görevlisi

¹ Bazı kişilerin felsefi danışmanlığın felsefenin metodunu kullandığını iddia etmelerine rağmen felsefi danışmanlığın kullandığı metodun felsefenin metodu ile aynı olmadığını söylemek mümkündür: çünkü tıbbi bir araştırma olan felsefi danışmanlık bir felsefi girişim olarak değil de daha çok bir bilimsel teknik olarak kurulmak istiyor. Öyleyse bizim felsefi danışmanlığın metodunun ne olduğu konusunda emin olmak zorundayız. Bu konuya daha sonraki sayfalarda değineceğiz.

ğız. Çünkü felsefe doğa bilimlerinin aksine bir bilim değildir. Öyleyse sadece metodunu değil aynı zamanda temelinde yatan iddiaları da kritik etmek mümkündür. Bu bağlamda felsefi danışmanlığın ne olduğunu açıklamaya çalışırken, felsefenin temellerini de bir anlamda ele almış olacağız. Eğer felsefi bir iddia değerini taşıyacak olursa şunu da söylemek durumundayız: felsefi danışmanlık diye adlandırılan çalışmanın bilimsel bir değeri olduğunu söylemek uygun görülmektedir.

FELSEFİ DANIŞMANLIK NEDİR?

Felsefi danışmanlık felsefi bilgi, kavramsal analiz ve mantıksal akıl yürütmenin bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları belirli ikilem ve güçlüklerle uygulanmasıdır. Felsefi danışmanlık bireylerin bazı temel felsefi fikirlerini değişik bir bağlamda açıklamalarına yardım etmeye çalışır. Aslında günlük hayatla felsefi bir çerçevede ilgilenme fikri yeni değildir. Batı felsefesi tarihi boyunca filozoflar somut ya da pratik kullanımları olan temaları tartışmışlardır.

Felsefi danışmanlık bireylere felsefi kavrayışlarını oluşturmalarını sağlar. Bu aynı zamanda onların bireysel problemleri ve hayatları ile kendine has bir şekilde haşır neşir olmalarını da mümkün kılar. Bu şekilde hem birey hem de danışman belli bir felsefi kavrayış içerisinde bulunurlar. Böylece felsefi danışmanlık felsefe ve günlük hayat arasında bir bağ kurmak ister. Bu durum bize felsefenin bireyin pratik ve günlük hayatından ayrılanıyacağı gerçeğini gösterir. Felsefi danışmanlığın herhangi başka bağımsız² bir çalışmanın bir branşı olmadığı fakat bir filozof ve yaşam biçimi olarak felsefeye ilgi duyan biri arasındaki bağımsız bir diyalog olduğu söylenilebilir. Aslında herkes felsefi danışmanlık aracılığı ile belli bazı felsefi analizlere ulaşabilir. Filozof bireylere sorunları hakkında açık seçik bir kavrayışa ulaşmalarına yardım eder. Bireylerin bu türden problemlerinin ve dünya görüşlerinin kavramsal temellerinin araştırılması yine bireylerin kendilerinin felsefi niteliklerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyar. Felsefi danışmanlıkta asıl önem kavramlar, inançlar, teoriler ve fikirler üzerindedir. Felsefi danışmanlık ahlak, doğruluk, özgürlük ve sorumluluk gibi kavramların birbirleriyle ilişkilerine değinir. Bu noktada şunu sorabiliriz: felsefe gerçekten ne için kullanılabilir? Bu çalışmanın başlığından da anlaşılacağı üzere felsefe günlük hayattaki sorunlara uygulanabilir. Bunun bireylerin inançları, kavramları ve prensiplerinin temelinde yatan argümanları açıklamak ile başarılı olabileceğini belirtmiştik. Çünkü felsefi olarak düşünmeyi öğrenmek 'düşünmenin' kendisi hakkında düşünmeyi öğrenmektir. Bir başka deyişle felsefi analize ve çözümlenmelere başlamak refleksiv olarak düşünmeyi öğrenmektir. Aslında felsefe tarihin-

² Bunu felsefi danışmanlığın tıp gibi herhangi bağımsız bir çalışmanın branşı olmadığını söylemek anlamında kullanıyoruz. Fakat felsefi danışmanlık eğer tam bir felsefi uğraş değil ise o zaman bir bilimsel değeri varmışçasına düşünülme istendiği söylenilebilir.

de bu tutumun örneklerini bulmak mümkündür. Bunu yapanların başında Socrates gelir. Socrates sorgulanmamış bir hayatın yaşanmaya değmediğine inanmıştır. Socrates'in öğrencileriyle yaptığı konuşmalar onların dünya görüşleri ve zihinsel kavrayışlarının temel taşlarını ortaya çıkarmada etkili olmuştur. Çünkü Socrates hayatın kendisi kadar felsefi kavram ve fikirlerimiz hakkında da kritik olmak zorunda olduğumuz gerçeğine inanmıştır. Aynı zamanda Yunan Sofistlerinin felsefe yapma şeklini de bu konuda diğer bir örnek olarak düşünmek mümkündür. Sofistler bireysel inanç, politika ve algılamaların temelinde yattığı varsayılan felsefi kavramlar, fikirler ve tartışmaları araştırıyorlardı. Bunu yapmakla Sofistler bireylerin kavramsal düşünme tekniklerini geliştirmeyi istemişlerdi. Böylece Sofistler bireylerin kişisel kapasitelerini keşfetmelerini sağlamayı amaçlamışlardır. İşin aslında Antik Yunan'ın bütün tarihi, bireylerin epistemolojik belirsizlikler olduğu kadar ontolojik olanların da cevaplarını bulmayı amaçlayan bu türden sorgulamalarla doludur.

Felsefi danışmanlık "niçin" ve "nasıl" birşeyin sözkonusu olduğunu ortaya çıkarmaya çalışır. Bütünsel bir yaklaşımla olaya bakıldığında, felsefi danışmanlık bireylerin birbirlerinin fikirlerini anlamalarına ve sorgulamalarına yardım eder. Ayırt edici bir özellik olarak felsefi danışmanlığın bireylerin dünya görüşleri ve fikirleri ile ilgilenirken psikanalizdeki gibi duygusal ve psikolojik mekanizmalarla³ ilgilenmediğini dile getirmek mümkündür. Felsefi danışmanlık felsefeyi yalnızca bilgi elde etmenin bir aracı olarak değil aynı zamanda düşünsel dünyamızın bir sorgulanış biçimi olarak da düşünür.

FELSEFİ DANIŞMANLIK MÜMKÜN MÜDÜR?

Üstteki açıklamalara dayanarak felsefi danışmanlığın ne olduğu ve neyi yapmayı amaçladığı hakkında bir fikir edinmek mümkündür. Şimdi felsefi danışmanlığa ilişkin çok spesifik argümanlara girmeden bir kaç noktayı vurgulamak istiyorum. Bu noktada söylemek istediğim ilk şey şudur: hatırlanacağı üzere felsefi danışmanlığın bireylerin felsefe ya da felsefi düşüncü bireysel ikilemlere uygulama yeteneğini geliştirme ve keşfetme fonksiyonunu yüklediğini açıklığa kavuşturmuştuk. Şimdi bu noktada belirli bir felsefi bağlamda tanımlanma ihtiyacı içerisinde olan "felsefe" ve "felsefi düşünüş" terimleri üzerine biraz dikkat çekmek istiyorum. Çünkü bildiğimiz üzere "felsefe" ve

³ Fakat daha sonra da tartışacağımız üzere felsefi danışmanlığın emosyonel ya da psikolojik durumlardan uzak kalamayacağı da söylenilebilir. Bir felsefi danışman bireyle diyaloga geçtiği zaman bütün öznel düşüncelerden kendini arındırmasının mümkün olmadığını düşünmek uygundur. Sadece filozofun değil aynı zamanda bireyin de öznel bir temelde ifade edilebilen birtakım duygulara sahip olduğu açıktır. Ayrıca birey ve filozofun psikolojik durumları arasında tam bir uyumun bulunduğunu düşünmek oldukça tartışmaya açık bir konudur. Bu yüzden her zaman filozofun ne düşündüğü ve hissettiği ile bireyin neyi ifade etmeye çalıştığı arasında çok belirgin bir fark olacaktır. Bir başka deyişle öznel birtakım araçlarla sınırlandırılmış sürece bireysel sorunlar hakkında nesnel bir sonuç elde etmek mümkün değildir. Söylediklerimizin ışığı altında psikolojyi bir bilim olarak düşünenleri savunmak oldukça güçtür.

“felsefi düşünüş” terimleri bizi felsefe tarihinin bütün bir alanına götürür. Ve felsefe tarihinin dile getirilen fikir ve kavramların çok büyük bir çeşitlilik arzettiği bir düşünsel dünya olduğu söylenilebilir. Aslında her felsefi fikirin kendisini diğerlerinden ayırt eden bir felsefi yaklaşımı temsil ettiğini söylemek uygun görünmektedir. Bu aynı zamanda felsefi bir düzlemde belli bir felsefi görüşün her zaman başka bir görüş tarafından izlendiği gerçeği ile de desteklenir. Öyle ki bu görüşler arasında da tam bir uyuşmanın bulunmaması da ilginç bir noktadır. Buna ilaveten aynı felsefi fikir üzerinde A doktrininin söylediği ile B doktrininin söylediği arasında bir farkın sözkonusu olduğu bir durum vardır. Felsefe tarihinin gelişimi aslında böyle bir çizgiyi izlemektedir. Şimdi eğer felsefenin herkesin tam bir uzlaşım içinde bulunduğu belli dile getirilmiş düşünceler topluluğunu işaret etmiyorsa, o zaman şu soru aklımıza gelir: eğer felsefi danışmanlık felsefe ve felsefi düşünüşün bireysel ikilem ya da genel anlamıyla insan hayatına uygulanması ise, felsefi danışmanlığın kendisine başvuracağı uygun felsefe alanını ve kavramlarını nasıl seçebileceğiz? Başka bir şekilde bunu söyleyecek olursak, bütün bir felsefe alanını temsil eden ve herkesin üzerinde aynı fikirde olduğu bir felsefi düşünce ya da düşünceler topluluğunu gerçekten bulabilecek miyiz? Görebildiğim kadarıyla böyle bir amacın gerçekleştirilmesi çok ciddi güçlüklerle karşılaşmak zorundadır. Buna rağmen, mümkün bir bakış açısından duruma bakıldığında, bu soruna bir cevap oluşturan bir durum varmış gibi görünmektedir. Somut olarak gözlenildiği üzere Egzistansiyalist ve Heidegger’ci yaklaşımlar gibi felsefi danışmanlığın dayandırılmaya çalışıldığı bazı felsefi doktrin ve görüşler vardır. Fakat bu noktada söylemek zorunda olduğumuz şey şudur: bu gibi görüşler dayanak olarak alındığında felsefe tarihinin geri kalan kısmını görmezlikten gelme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaktayız. Çünkü açıktır ki felsefe adına söylenen herşey ne Egzistansiyalist ne de Heidegger’ci bir yaklaşımla tüketilebilir. Diğer bir deyişle belirli düşünce ve kavramların felsefi analizlerinin bu yaklaşımlar tarafından tüketildiğini söylemek çok büyük bir iddia olur. Çünkü eğer tüketildiğini kabul edecek olursak, o zaman değerlendirmeye alınmamış çok büyük bir felsefi düşünceler topluluğu kalır. Farkında olmak zorunda olduğumuz gerçek bunların sadece felsefenin bir parçası olan yaklaşımlar olduğudur. Ve bu yaklaşımlar da zaman içinde sistematik olarak geliştirilen diğer felsefi tartışmaların bir sonucudur. Söylemeye çalıştığım şey şudur: felsefi bir yaklaşım isterse belli bir felsefi danışmanlık için temel olarak alınsın ya da alınmasın diğer felsefi çözümlmelerden bağımsız değildir. Çünkü felsefede geliştirilen her tartışma, belli bir ölçüde, diğer tartışmalara dayanır. Örneğin Descartes’in Cogito’nun doğası üzerindeki tartışmaları, düşünceleri Husserl fenomenolojisinin ilk düşüncelerini canlandırdı. Bu durum aynı zamanda şu gerçeğe de desteklenebilir bir niteliktedir: belli bir doktrinde ortaya atılan bir soru genellikle bir başka doktrin tarafından cevaplandırılır. Çünkü felsefi bir yaklaşım ya da sorgulamanın cevaplandırılma ihtiyacı içerisinde olan bir çok soru ile dolu olduğu bilinir.

Bu yetersizliğe ilaveten şimdi felsefi danışmanlığın felsefenin bireysel ikilemlere uygulanımına dayandığı düşüncesinin diğer bir açısını açıklamaya çalışacağım. Müm-

kün bir bakış açısından felsefe ya da felsefe tarihinin *subjektif* olarak dile getirilmiş düşünceler topluluğu olduğunu kabul etmek mümkündür. Bu aynı kavram ya da önerme üzerindeki fikirlerin kişiden kişiye değiştiği anlamına gelir. Hatta aynı kişi ya da özne bile değişik zamanlarda değişik açıklamalara başvurabilir. Şimdi şu soruyu sorabiliriz: eğer felsefe ve felsefi irdelemeler subjektiflerse, o zaman nasıl olur da bilimsel⁴ olarak temellendirilmek istenen felsefi danışmanlığa bir temel oluşturabilir? Görebildiğimiz kadarıyla bilimsel bir çalışma subjektif temellere dayanamaz. Kısaca üstteki açıklamaların temeli üzerinde şunu söyleyebiliriz; herne kadar biz öyle düşünsük de felsefi danışmanlığı bir çeşit bilimsel araştırma olarak kabul etmek zor görünmektedir.

Bu noktada üstteki açıklamaları desteklemek bakımından aynı zamanda bireysel ikilem ya da sorunların subjektifliği üzerine de biraz ışık tutmak istiyorum. Bir felsefi danışman tarafından bireysel duyguların, inançların, fikirlerin ve kavramların objektif bir kavranışının mümkün olmadığını söylemek uygundur. Birey A ve birey B arasında bir fark olduğunu kabul ettiğimiz sürece A'nın duyguları ve öznel kavramları ile B'ninkileri özdeşleştirmek mümkün değildir. Hatta aynı kavrama ilişkin olarak iki farklı bireyin farklı kavrayış ve anlayışları olacaktır. Böylece bu yukarıdaki söylenenlerden şöyle bir sonuca ulaşabiliriz. Felsefi danışman bireylerin inanç ve düşüncelerinin objektif bir kavranışını elde edemeyebilir.⁵ Felsefi danışmanın duygularının, yargılarının, inançlarının, düşüncelerinin kendileriyle diyalog içerisinde bulunan bireylerinkileriyle özdeş olmadığını söylemek anlamındadır.

FELSEFİ TEKNİK YA DA BİLİMSEL BİR GİRİŞİM OLARAK FELSEFİ DANIŞMANLIK

Bu noktada iki ayrı kavram üzerinde dikkatlerimizi yoğunlaştırmak ihtiyacı içerisindeyiz. Bunlar *felsefe* ve *danışmanlık*⁶ kavramlarıdır. Daha önce de söylediğimiz üzere

⁴ Burada şunu söylemek zorundayız; biz felsefi danışmanlığın tıpkı psikanaliz ve psikiyatri gibi bilimsel (medical) bir araştırma alanı olarak düşünülmesi fikrinin temeli üzerinde felsefe ile felsefi danışmanlık arasında düşünülebilir bir fark olduğunu varsayıyoruz. Bu düşünce felsefi danışmanlığın saf bir felsefi çalışma olmak yerine psikiyatri gibi daha çok bilimsel yaklaşımlara dayanan bir çalışma olduğu görüşünden ortaya çıkmış gibi görünmektedir. Bu noktayı gelecek kısımda uzun bir şekilde tartışacağız.

⁵ Bu durum bizi şöyle bir sonuca götürebilir; felsefi danışmanlığı tıp bilimlerinin bir kolu olarak düşünmek mümkün değildir. Bu objektif olmanın imkansızlığından dolayıdır. Fakat şunu da söyleyebiliriz ki felsefi danışmanlığı bilimsel bir araştırma ve aynı zamanda bilimsel bir değere sahipmiş gibi anlama eğilimimiz vardır. Herne kadar felsefenin kavram ve yöntemlerine başvursa da.

⁶ Biz bilimsel bir çalışma olarak danışmanlık ile felsefi danışmanlık arasında bir fark olduğunu varsayıyoruz. Çünkü felsefi danışmanlık düşünsel bir disiplin iken danışmanlık bilimsel çalışmanın bir biraşısı olarak düşünülebilir. Bu düşünce danışmanlığın psikanaliz gibi diğer terapatik yaklaşımlara benzediği gerçeğinden sonuçlanmaktadır. Bu iddia danışmanlığın psikoloji (psikoterapi) gibi bireyin duygusal ve psikolojik durumlarıyla ilgilendiği gerçeğine inanarak savunulabilir. Bu bağlamda psikolojiyi bir bilim olarak kabul ettiğimizi söyleyebiliriz. Aslında bu durum bize terapatik bir çalışma olarak danışmanlığın metodunun felsefi danışmanlığın metodundan ayrıldığını düşünmek hakkını verir.

re felsefe bir bilim değildir. Ve felsefenin metodu felsefi gerçekliği araştırmayı amaçlayan kavramsal ve mantıksal analizdir. Fakat danışmanlık bireyin⁷ psikolojik durumlarıyla ilgilenen terapatik bir girişim olarak anlaşılır: bu noktaları dile getirerek felsefe ve danışmanlık arasında yadsınamayacak bir farkın olduğunu varsaymaya çalışıyoruz. Şimdi sormamız gereken soru şudur; felsefi *olan* bir danışmanlıktan nasıl bahsedebiliriz? Bu soru aynı zamanda felsefi danışmanlığın olanaklılığı üzerine de ışık tutmuş olacak. Hatırlanacağı üzere felsefi danışmanlık felsefi düşünce ve kavramların günlük hayata uygulanması şeklinde tanımlanmıştı. Fakat bu noktada şunu belirtmeliyiz ki bir çalışmanın felsefi olması ile geleneksel felsefe gibi tam ve saf bir felsefi çalışma olması arasında bir fark vardır. Örneğin Hegel'in felsefesi ayırtedilebilir felsefi bir alan araştırması iken Hegel felsefesinin bilime uygulanması felsefi bir yaklaşım ya da projedir. Ya da felsefi olmanın bir biçimidir. Bu bağlamda felsefi bilginin insan hayatı alanına uygulanmasının düşünce ve kavram ilişkilerini felsefi bir çerçevede dile getirmenin bir yolu olduğu söylenilebilir. Bu noktaya kadar felsefenin teknik ve kavramlarını kullanan her zihinsel girişimin ayırtedilebilir bir felsefi çalışma olmadığını fakat *felsefi bir çözümleme* olabileceği düşüncesini temellendirmeye çalıştık. Bu arada felsefi danışmanlığın doğasına ilişkin olarak Shlomit'in sözlerine başvurabiliriz; "felsefi danışmanlık bir bireyin bir filozof ile tartışmak istediği herne ise o konu hakkındaki bağımsız felsefi bir tartışmadır". Shlomit aynı zamanda felsefi danışmanlığın psikolojik danışmanlığın bir sonucu olduğuna inanır. Daha önceden değindiğimiz noktaları hatırlayacak olursak felsefi danışmanlığın psikoterapi ve psikiyatri gibi bilimsel psikolojik araştırmalara benzediği düşüncesine oldukça yaklaşmış görünüyoruz. Aslında içimizden biri felsefi danışmanlığın insan ruhuyla ilgilenmenin felsefi bir yolunu aradığını söylemeye kadar gidebilir. Çünkü Shlomit'in de ortaya attığı üzere psikoterapistlerin kendi yaklaşımlarında felsefeyi sıkça kullandıklarını söylemek tutarlı görünmektedir. Aynı zamanda Shlomit felsefi danışmanlığın psikolojik danışmanlıktan ayrılamayacağını belirtir. Bunun da ötesinde, Shlomit felsefi danışmanlığın bir terapistle ilişki içerisinde bulunan biri tarafından uygulanabileceğine inanır. Aslında biz genelde felsefi danışmanlığın psikoloji (psikoterapi) ile bir koparasyon içerisinde bulunması gerektiği düşüncesini çok önceden vurguladık. Ve bu iddia şu düşünceyle temellendirilebilir; felsefi danışmanlık bireyin günlük hayatta karşılaştığı ikilemlere felsefi bir yaklaşım olarak düşünülmesine rağmen onu *bilimsel bir araştırma* olarak düşünebiliriz. Felsefi danışmanlığı bilimsel bir araştırma ya da çalışma olarak kabul edecek olursak, o zaman Goord'un da yönelttiği üzere şöyle bir soruyla karşılaşırız; felsefi danışmanlık mental düzensizliklerin tedavisinde nasıl bir rol oynayabilir? Herne kadar Goord'un kendisi bu soruya bir cevap vermiyor ise de biz alternatif gö-

⁷ Şunu açıklamak durumundayız ki danışmanlıktan bahsettiğimiz zaman bilimsel bir değeri olduğu düşünülen felsefi danışmanlığı dile getiriyoruz. Aynı zamanda felsefi danışmanlığın bilimsel bir değere sahip olduğu düşünülen psikolojik danışmanlığa benzer olması gerektiği gibi bir eğilimimiz var.

rüşümüzü ifade edebileceğimiz bir bakış açısı geliştirmeye çalışacağız: bilindiği üzere bazı ilaçların çeşitli mental düzensizliklerin belirtilerini tamamen ortadan kaldırdığı bir gerçektir. O zaman geriye felsefi danışmanlık için ne kalıyor sorusu yöneltilebilir. Goord bir felsefi danışmanın mental düzensizliği yaşayan birisine ne türden bir terapi (felsefi ya da psikolojik) önerilebileceğinin kesin olmadığını düşünür. Aslında Goord'un bu düşüncesi felsefi danışmanlığın içeriği ve metodu hakkında bir belirsizlik içerisinde bulunduğumuz iddiasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında Goord aynı zamanda felsefi danışmanın başvurabileceği bir prensipler topluluğunun olmayışı hususunda yakınmaktadır. Bu dile getirilen güçlüklerden dolayı, Goord bir felsefi danışmanın mental düzensizliği yaşayan birisine tavsiyelerden oluşan bilimsel bir yardımda bulunamayacağı sonucuna ulaşır. Fakat Goord'un görüşleriyle uzlaşmayan birisini bulmak mümkündür. Çünkü felsefi danışmanlık açısından mental düzensizliğin belirtilerini gösteren birisi için yapılabilecek bir çok yardım vardır. Herşeyden önce, eğer doğruysa, felsefi danışman bireyin zihnini tamamen kaplayan yanlış inanç ve algıları denetleyebilir, sorgulayabilir. Böylece bireyin yanlış ve gerçek olmayan kavram ve inançlarla dolu mevcut zihinsel platformdan kurtulmasına yardım edilebilir. Bunu yapmakla bireyin yanlış inanç ve kavramları yenileriyle yer değiştirir. Böyle yeni bir zihinsel platformun oluşturulması tamamen danışman ile mevcut zihinsel yapısı tarafından yanlış yönlendirilen birey arasındaki etkili bir diyaloga dayanır. Böyle bir görevin yerine getirilmesi her iki taraf arasında bir düşünsel güvene bağlıdır. Böyle bir yardımın mümkün olmasına rağmen, yardım edilecek bireyin kavramlarının, duygularının, değerlerinin ve düşüncelerinin doğru anlaşılmasına ilişkin bir güçlük de karşılaşıyoruz. Daha önce de kısmen değindiğimiz üzere bireyin yanlış inanç, prensip ve algılarını *objektif* bir temel üzerinde ifade etmek zorundayız. Böyle bir temel psikolojik araştırmaların yardımıyla sağlanabiliyor gibi görünse de bu noktaya ilişkin bir belirsizlikten bahsedilebilir. Çünkü bireysel farklılıklar gözönüne alındığı sürece duyguların, düşüncelerin ve kavramların objektif, nesnel bir kavramından bahsetmek oldukça şüphelidir. Örneğin felsefi danışmanın günlük hayat alanına ilişkin bazı özel tercihlere sahip olduğundan sözedilebilir: şimdi istenmeyen gebeliğe ilişkin bir karara varmaya çalışan bir kadını hayal edelim. Felsefi danışmanın böyle birisine yardım edebilmesi için kendi öznel tercih ve düşüncelerinden arınabilmesi gerekmektedir. Durumun objektif bir kavrayışını yakalamaya çalışmalıdır. Yani danışman ve karısı arasındaki ilişki tek ve izlenecek örnek olmamalıdır. Bunun yerine danışman bazı ilişkili durumların incelenmesi ile ulaşılan çözüm ve tercihlere dayanmak zorundadır. Aslında böyle çözüm ve tercihler psikoloji (psikiyatri) gibi ilgili bilimsel çalışmalar tarafından dile getirilir.

SONUÇ

Felsefi danışmanlık her ne kadar felsefenin teknik ve kavramlarını kullansa da onu

psikiyatri ve psikoterapi gibi bilimsel bir araştırma ya da çalışma olarak düşünebiliriz. Böyle bir görüş felsefenin tek başına sağlayacağı katkıları dışlamak için yeterlidir. Çünkü felsefenin bireyin günlük hayatıyla bilimsel bir temele başvurmadan ilgilenebileceğini dile getirmek zayıf bir iddia olur.

KAYNAKLAR

1. Goord, M. "Philosophical Counseling: The Case Against", *The Philosopher's Magazine*.
2. Schlomit C.Schuster (1991) "Philosophical Counseling", *Journal of Applied Philosophy*, vol.8, pp.219-223
3. Schlomit C.Schuster (1996) "Sartre's 'words' as a paradigm for self-description in Philosophical Counseling", *Perspectives in Philosophical Practice* (Doorwerth: Vereniging Filosofische Praktijk, 1977) pp.20-34